

MVJ/DGWRR

Openbaar Ministerie

College van procureurs-generaal

Voorzitter

Mmr Mals

Door Reg. DIV kopie gezonden
aan DGWRR 14/7

Postadres: Postbus 20305, 2500 EH Den Haag

Minister van Justitie
T a v. mr. J.P.H. Donner
Postbus 20301
2500 EH 'S-GRAVENHAGE

Bezoekadres:
Prins Clauslaan 16
2595 AJ Den Haag
Telefoon +31 70 33 99 600
Telefax +31 70 33 99 852

Ministerie van Justitie	
Dossier	
Datum	10 JULI 2006
Nummer	06/5431594
Ambt.	
Bestuurlijke en Juridische zaken	

Onderdeel
Contactpersoon
Doorkiesnummer(s)
E-mail
Datum
Ons kenmerk
Uw kenmerk
Onderwerp

Bestuurlijke en Juridische zaken
mr. C.J. Glorie
070-3399804
c.j.glorie@om.nl
6 juli 2006
PaG/BJZ-B/10580
5413290/06/6
Advies mbt conceptwetsvoorstel inzake de positie van de deskundige in strafzaken

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen

Geachte heer Donner,

Bij brief van 30 maart 2006 heeft u het College van procureurs-generaal ter consultatie voorgelegd het conceptwetsvoorstel inzake de positie van de deskundige in strafzaken. Het College heeft met belangstelling kennis genomen van het onderhavige voorstel en maakt graag van de gelegenheid gebruik een aantal opmerkingen te maken.

Dit wetsvoorstel vloeit voort uit het voornemen van de regering het Wetboek van strafvordering op belangrijke onderdelen te herzien. Naast de voorgenomen herstructurering van het vooronderzoek zal een aanvulling van de beschrijving van de voornaamste functionarissen in het strafproces, en de procesdeelnemers en hun taken in het Eerste Boek worden opgenomen.

Het onderhavige wetsvoorstel beoogt een aanvulling en verbetering van de regeling van de deskundige. Daartoe wordt enerzijds een verbetering van de regeling met betrekking tot de deskundige in het leven geroepen, waardoor de positie van de verdediging wordt versterkt. En anderzijds worden enkele bevoegdheden van de rechter-commissaris ook buiten het verband van het gerechtelijk vooronderzoek mogelijk, waardoor de positie van de rechter-commissaris wordt versterkt. Het College meent dat het zeker aanbeveling verdient de positie van de deskundige in het strafproces opnieuw te bezien.

De gedachte dat de weg naar een deskundige voor de verdediging goed toegankelijk is en dat goed is afgebakend wat nu wel en wat niet kan juicht het College toe. Niettemin moet worden geconstateerd dat het onderhavige wetsvoorstel veel vragen oproept en de uitwerking nog niet op alle aspecten voldoende is doordacht. Het College zal hieronder, in een algemeen deel en een bijgevoegd artikelsgewijs gedeelte, een en ander nader uiteenzetten.

Algemeen

Twee verschillende regelingen met betrekking tot deskundigen

In de memorie van toelichting wordt gesteld dat de voorgestelde regeling een uitbreiding en aanvulling is op de artikelen 227 tot en met 236 Sv, die thans de inschakeling van een deskundige tijdens het gerechtelijk vooronderzoek regelen, maar dat de artikelen 227 tot en met 236 Sv zelf nauwelijks worden gewijzigd. Het College merkt op dat het woord 'nauwelijks' hier niet op zijn plaats is. De bedoelde artikelen worden namelijk in het geheel niet gewijzigd. Daarnaast echter wordt een nieuwe regeling voor de benoeming van de deskundige buiten het gerechtelijk vooronderzoek geïntroduceerd, die op belangrijke punten verschilt van de reeds bestaande procedure. Het College vraagt zich af waarom voor de benoeming van de deskundige buiten het gerechtelijk vooronderzoek niet is aangesloten bij de huidige procedure. Twee verschillende regelingen voor in wezen hetzelfde doel, te weten het benoemen van een deskundige, scheidt veel onduidelijkheden en zorgt voor verwarring, waardoor het risico ontstaat dat door rechters, openbaar ministerie of verdediging fouten worden gemaakt. Het College meent dat het systematisch aantrekkelijker is om de huidige procedure voor zover nodig aan te passen en om deze vervolgens ook voor de benoeming buiten het gerechtelijk vooronderzoek van overeenkomstige toepassing te verklaren. Een dergelijke constructie wordt ook al toegepast bij de mini-instructie. In elk geval is het wetsystematisch onjuist om de regeling zoals die thans wordt voorgesteld voor de artikelen 176 tot en met 176c juist in deze artikelen neer te leggen. De huidige Tweede Titel van het Tweede Boek waarin deze artikelen zijn opgenomen is een algemene titel met betrekking tot de rechter-commissaris, waarin aan de rechter-commissaris geen specifieke bevoegdheden worden toegekend. Door de voorgestelde regeling verandert het algemene, inleidende karakter van deze Tweede Titel. De huidige bepalingen uit de Tweede Titel zijn thans alle onverkort van toepassing (ook) binnen het gerechtelijk vooronderzoek. Bij inwerkingtreding van het wetsvoorstel zoals het nu luidt geldt dit dus niet meer voor alle bepalingen uit de Tweede Titel, doch slechts voor alle bepalingen minus de artikelen 176 tot en met 176c, welke laatstgenoemde bepalingen immers uitsluitend buiten het gerechtelijk vooronderzoek van toepassing zullen zijn.

Het College is van oordeel dat de meest voor de hand liggende oplossing is om de bevoegdheden van de rechter-commissaris geheel te regelen in de artikelen 227 tot en met 236, welke bepalingen dan uiteindelijk één aangepaste regeling zullen bevatten. Deze bepalingen zijn dan van toepassing binnen het gerechtelijk vooronderzoek en de daarmee gelijkgestelde onderzoeken (zie de artikelen 241a, tweede lid, 316, derde lid, 411a, tweede lid, 466, eerste lid en 473, tweede lid, Sv).

Rechter-commissaris als onderzoeksrechter

Verschillen ontstaan ook als wordt gezien wanneer de rechter-commissaris volgens het huidige systeem als onderzoeksrechter in actie kan komen. In het huidige stelsel van strafvordering is er niet één onderzoeksbevoegdheid van de rechter-commissaris te bedenken die de rechter-commissaris rechtstreeks buiten het gerechtelijk vooronderzoek of buiten een mini-instructie ambtshalve of op verzoek van de verdediging kan uitoefenen.

Het onderhavige wetsvoorstel maakt inbreuk op deze systematiek door in artikel 176 te bepalen dat een rechter-commissaris ook buiten een gerechtelijk vooronderzoek of een mini-instructie ambtshalve een deskundige kan benoemen. Het College meent dat als dit werkelijk de bedoeling is van de wetgever, deze systeembreuk een nadere explicatie in de memorie van toelichting verdient. Ongekend is thans immers de rechter-commissaris die zich zonder de onderzoeks(infra)structuur van een gerechtelijk vooronderzoek, of een daarvan afgeleid onderzoek, of een mini-instructie met het feitelijk verloop van een onderzoek bemoeit. Wat zijn dan de omstandigheden waaronder de rechter-commissaris ambtshalve een deskundige zal benoemen? En wat zijn vervolgens de criteria waarop de rechter-commissaris beslist dat hij ambtshalve een deskundige zal benoemen? Hoe moet deze benoeming van de deskundige door de rechter-commissaris buiten het gerechtelijk vooronderzoek of de mini-instructie worden gezien; is hier sprake van opsporing of van vervolging? Ook de officier van justitie heeft de bevoegdheid deskundigen te benoemen en een opdracht te geven; in hoeverre ontstaat het risico van dubbel deskundigenonderzoek door de ambtshalve ondernomen activiteiten van de rechter-commissaris?

Het College is van oordeel dat de voorgestelde bevoegdheid van de rechter-commissaris om ambtshalve buiten het gerechtelijk vooronderzoek of buiten de mini-instructie een deskundige te benoemen beter kan worden geschrapt. Zo hieraan behoefte mocht zijn is het beter om dit op te nemen in het aangekondigde wetsvoorstel positie rechter-commissaris en herstructurering van het gerechtelijk vooronderzoek. Dan kan integraal worden beoordeeld welke bevoegdheden de rechter-commissaris buiten het gerechtelijk vooronderzoek (zo dit blijft bestaan) dient te hebben en op welke wijze deze bevoegdheden moeten worden ingericht.

Verhouding tot mini-instructie

Vervolgens vraagt het College zich af hoe het voorgestelde artikel 176 zich verhoudt tot de mini-instructie. De verdediging heeft thans, via de artikelen 36a jo 36c Sv, reeds de mogelijkheid om buiten het gerechtelijk vooronderzoek de rechter-commissaris te adieren met een verzoek tot toepassing van artikel 227 Sv. De rechter-commissaris kan dus al op verzoek van de verdachte een deskundige benoemen. Komt onder het toekomstige recht die verdedigingsbevoegdheid te vervallen, en zo ja, waaruit blijkt dat? En als dit niet de bedoeling is, onder welke omstandigheden en aan de hand van welke criteria moet een verdachte dan beslissen of hij (buiten het gerechtelijk vooronderzoek) een verzoek doet ex artikel 176, eerste lid, dan wel via de mini-instructie ex artikel 36a jo 36c jo 227 Sv?

Beëdiging

Ook met betrekking tot de beëdiging stelt het College vast dat het wetsvoorstel significante verschillen bevat ten opzichte van het huidige recht. De beëdiging als onderdeel van de procedure tot toelating van de vaste gerechtelijke deskundige wordt volgens artikel 51k geregeld in een algemene maatregel van bestuur. Aangezien de inhoud van deze algemene maatregel van bestuur nog niet bekend is, moet worden afgewacht hoe de benoemingseed zal worden geformuleerd. Mogelijk zijn echter de opmerkingen die hierna volgen ook (ten dele) van toepassing op de beëdiging uit de nog te vervaardigen algemene maatregel van bestuur.

In het huidige recht zal doorgaans de rechter-commissaris en soms de zittingsrechter de deskundige — die niet als vaste deskundige is aangewezen — als zodanig beëdiging. De bij die benoemingseed behorende formule luidt dat de deskundige "zijne taak naar zijn geweten zal vervullen". Uit het wetsvoorstel blijkt niet welke eed de deskundige, die niet als vaste deskundige is aangewezen, aflegt bij de beëdiging voorafgaand aan zijn benoeming. De beëdiging uit artikel 51k, eerste lid, ziet immers slechts op de benoeming van de deskundige die als vaste deskundige wordt aangewezen.

Sinds de inwerkingtreding van de Wet toezeggingen aan getuigen op 1 april 2006, dient ex artikel 215 Sv de deskundige die niet beëdigd wordt bij zijn verhoor door de rechter-commissaris te verklaren dat hij zijn taak naar eer en geweten zal vervullen (die 'eer' kwam voorheen niet in de wet voor). Bij het verhoor ter zitting wordt de deskundige op de voet van het ongewijzigde artikel 299 Sv beëdigd dat hij zijn taak naar zijn geweten zal vervullen. Deze formulering komt ook voor in artikel 228, eerste lid, Sv.

Het wetsvoorstel voegt er nog een derde formulering aan toe. Artikel 51m, tweede lid, bepaalt dat de deskundige bij zijn verhoor wordt beëdigd dat hij naar waarheid en zijn geweten zal verklaren (dus zonder 'eer', maar met 'waarheid').

Het College merkt op dat het absoluut onduidelijk is wat de onderlinge verhouding is tussen de vier zojuist genoemde bepalingen. De genoemde bepalingen lijken niet goed naast elkaar bestaanbaar. Bijvoorbeeld, de zittingsrechter hoort een deskundige. Wat moet de deskundige zweren? De eed volgens artikel 299 Sv of de eed volgens artikel 51m, tweede lid? En welke formule hanteert de rechter-commissaris die, bijvoorbeeld omdat de situatie van artikel 216, vierde lid, Sv zich voordoet, alsnog wil overgaan tot beëdiging van een aanvankelijk niet beëdigde deskundige (welke deskundige dus bij aanvang van het verhoor door de rechter-commissaris de verklaring van artikel 215 Sv heeft afgelegd)? Hanteert deze rechter-commissaris de formule uit artikel 228, eerste lid, Sv of die uit artikel 51m, tweede lid?

Ten slotte meent het College dat het opnemen van de woorden "naar waarheid" in de eed van artikel 51m op bezwaren stuit. Een deskundige verklaart met betrekking tot zijn onderzoek naar beste weten, gegeven de stand van wetenschap op zijn vakgebied. Dat is ook de strekking van artikel 343 Sv, waarin wordt bepaald dat onder de verklaring van de deskundige wordt verstaan, zijn bij het onderzoek op de terechtzitting medegedeeld gevoelen betreffende hetgeen zijn wetenschap hem leert omtrent datgene wat aan zijn oordeel onderworpen is.

Er is doorgaans geen enkel bezwaar om een deskundige behalve als zodanig ook als getuige te beëdiggen. Een ter zitting gehoorde deskundige wordt in de praktijk bijna steeds tevens als getuige beëdigd: zo ontstaat de bekende figuur van de getuige-deskundige. Dit geschiedt omdat hij dikwijls ook verslag doet van eigen waarnemingen met betrekking tot aspecten van de zaak. Voor dat deel, de eigen waarnemingen, verklaart de deskundige als getuige dat hij "de waarheid en niets dan de waarheid" zal zeggen. Een dergelijke eed omvat dus meer dan een eed dat iemand "naar waarheid" zal verklaren. Het College meent dat het weinig zinvol is om in één wet twee verschillende formules te hebben die betrekking hebben op het naar waarheid afleggen van een verklaring.

Met betrekking tot het onderzoek of het geven van informatie op het terrein waarvan de deskundige specifieke kennis bezit, kan naar het oordeel van het College van de deskundige nooit meer gevergd worden dan dat hij zijn taak naar geweten zal vervullen. Eventueel aangevuld met een formulering als "naar beste vermogen" of, zoals het tweede lid van 51i het formuleert "naar beste inzicht". De inschakeling van deskundigen die onderzochte zaken beoordelen en ook overigens te werk gaan vanuit hun eigen perspectief, kan gemakkelijk leiden tot een botsing van inzichten en diepgaande meningsverschillen.

Wat is dan "de waarheid" waarover de deskundige zal verklaren? Zo het mogelijk zou zijn voor een deskundige hetgeen hij heeft onderzocht als "de waarheid" te kunnen presenteren, dan zou de figuur van het tegenonderzoek overbodig zijn. Alleen al om deze reden meent het College dat het gebruik van de woorden "de waarheid" met betrekking tot hetgeen de deskundige onderzoekt moet worden vermeden.

Rechter-commissaris als appèlrechter

De officier van justitie kan ex artikel 150b, eerste lid, een verzoek van de verdachte tot benoeming van een deskundige of tot het doen verrichten van een tegenonderzoek weigeren. Het tweede lid van artikel 150b bepaalt vervolgens dat de verdachte deze weigering kan voorleggen aan de rechter-commissaris met het verzoek alsnog tot de benoeming van een deskundige of uitbreiding van het onderzoek over te gaan. De rechter-commissaris fungeert hier volgens pagina 12 van de memorie van toelichting als een beroepsinstantie. Deze appèlmogelijkheid komt te bestaan náást de gewone bevoegdheid van de verdediging om de rechter-commissaris middels de mini-instructie nadere onderzoekshandelingen te vragen.

De rechter-commissaris als appèlinstantie kan worden beschouwd als een noviteit. In alle gevallen waarin het Wetboek van strafvordering een rechtsmiddel openstelt tegen handelingen of beslissingen van de officier van justitie is de rechtbank de bevoegde beroepsinstantie. Het College meent dat, zo er een inbreuk moet worden gemaakt op deze systematiek, de noodzaak hiervan onomstotelijk moet blijken. Vooralsnog vraagt het College zich echter af wat de zin is van deze appèlmogelijkheid als de verdachte zowel via de mini-instructie als via de artikelen 176 e.v. alle gelegenheid heeft de rechter-commissaris om allerlei vormen van onderzoek te verzoeken. Is er verschil tussen enerzijds de criteria aan de hand waarvan de rechter-commissaris een afgewezen verzoek zoals bedoeld in artikel 150b toetst, en anderzijds de criteria aan de hand waarvan de rechter-commissaris een rechtstreeks tot hemzelf gericht verzoek beoordeelt?

Indien de rechter-commissaris als beroepsinstantie toch gehandhaafd blijft verdient het aanbeveling dit rechtsmiddel ook als zodanig in de wet zelf te omschrijven (bezwaar, beroep) en niet als "een verzoek" waarbij een "weigering wordt voorgelegd aan de rechter-commissaris". Dat wil zeggen, inclusief appèltermijn, wijze van instellen, etc.

De kring van vaste gerechtelijke deskundigen

Uit het wetsvoorstel en memorie van toelichting volgt dat het aantal deskundigen en de terreinen waarop men deskundig kan zijn aanzienlijk zal worden uitgebreid. Dat varieert van de speurhondgeleider, het onderzoek naar het alcoholgehalte, de reclasseringsmedewerker tot de hoogleraar. Om er maar een paar te noemen. Het College meent dat een zo grote diversiteit en het te verwachten grote aantal aan vaste gerechtelijke deskundigen niet goed werkbaar is. Bovendien ontstaat het gevaar, wanneer er zoveel mensen als vaste gerechtelijke deskundigen moeten worden aangesteld, dat er een inflatoir effect met betrekking tot het zijn van deskundige op kan treden. Met deze grote aantallen is het immers voorstelbaar dat de aanstelling als vaste gerechtelijk deskundige als een formaliteit wordt beschouwd en dat daardoor aan de kwaliteitseisen minder strikt de hand wordt gehouden.

Het College heeft van de Raad voor de rechtspraak vernomen dat de raad pleit voor een onderzoek naar de vraag of het niet mogelijk is dat niet alleen personen maar ook instellingen zoals bijvoorbeeld de reclassering of instituten zoals het NFI als vaste gerechtelijke deskundige worden benoemd. In het geval dat het betreffende instituut of instelling kan komen tot een gedegen protocol waaraan een persoon moet voldoen om als deskundige namens het instituut of instelling op te kunnen treden zou dit zeker een aanvaardbare oplossing kunnen zijn. Het zou de rechtspraktijk aanmerkelijk in werkbelasting kunnen schelen. Op die manier kan ook worden vermeden dat ieder reclasseringsrapport gepaard zal moeten gaan met een benoeming als deskundige. Om die reden wil het College de suggestie van de Raad voor de rechtspraak krachtig ondersteunen en er voor pleiten dat deze mogelijkheid nader wordt onderzocht.

Kwaliteit van de deskundige

In de memorie van toelichting wordt gesteld dat het wetsvoorstel een aanscherping betekent van de eisen die aan de betrouwbaarheid en bekwaamheid van de deskundige kunnen worden gesteld. De beschreven positieve ontwikkelingen op de verschillende terreinen van wetenschap zijn echter, hoezeer ook toe te juichen, geen gevolg van het onderhavige wetsvoorstel. Het College heeft er begrip voor dat een extensieve uitleg over de kwaliteitseisen die bij algemene maatregel van bestuur aan de deskundige zullen worden gesteld in het kader van dit wetsvoorstel te ver zal gaan. Maar een uitleg op hoofdlijnen over de inhoud van de regels ten aanzien van de kwalificaties waarover bepaalde deskundigen moeten beschikken en op welke wijze in de overige gevallen de specifieke deskundigheid van personen kan worden bepaald of getoetst is naar het oordeel van het College wel noodzakelijk. Zonder enig inzicht in de kwaliteitseisen die aan de deskundigen worden gesteld is het moeilijk om het wetsvoorstel te beoordelen op de uitvoerbaarheid ervan.

Suggesties voor verbetering

Het wetsvoorstel besteedt geen aandacht aan de benoeming van de deskundige in hoger beroep. Het College meent dat hier een verbetering mogelijk is, waarmee met name de efficiency van het strafproces in hoger beroep is gediend. In het huidige recht kan de advocaat-generaal, wanneer hij meent dat nader deskundigenonderzoek noodzakelijk is, slechts via de officier van justitie een vaste gerechtelijke deskundige benoemen. Het wetsvoorstel brengt hierin geen verandering. De huidige procedure draagt echter op generlei wijze bij aan de kwaliteit van het strafproces in hoger beroep. Het betekent wel dat voor zoiets simpels als het benoemen van een vaste gerechtelijke deskundige door de advocaat-generaal de inschakeling van een officier van justitie nodig is. Het College wil er voor pleiten dat deze omweg wordt opgeheven en dat de advocaat-generaal, middels een schakelbepaling, zelf de bevoegdheid krijgt een vaste gerechtelijke deskundige te benoemen. De efficiency van procederen in hoger beroep is met het weghalen van deze onnodige beperking zeker gediend.

Inmiddels heeft het College van de Raad voor de rechtspraak vernomen dat de Raad pleit voor een gelijkschakeling van de bevoegdheden van de rechter-commissaris en de raadsheer-commissaris met betrekking tot de inzet van deskundigen. Het College zou ook deze suggestie willen ondersteunen.

Voorts meent het College dat het wetsvoorstel een goede gelegenheid is om het wettelijk woonplaatscriterium voor deskundigen te verlaten. In de praktijk komt het met zekere regelmaat voor dat bijvoorbeeld het NFI een aantal deskundigen tegelijk ter beëdiging naar het hof Den Haag stuurt. Vervolgens blijkt dan dat één of twee van die deskundigen niet in het ressort Den Haag wonen zodat zij niet kunnen worden beëdigd. Dat levert onnodig extra werk op, wat door een gewijzigde regeling op eenvoudige wijze kan worden vermeden. In plaats van een woonplaatscriterium in de wet zou bij algemene maatregel van bestuur geregeld kunnen worden dat NFI-deskundigen door het hof Den Haag worden beëdigd, PBC-deskundigen door het hof Arnhem, FPD-deskundigen door het hof in welks ressort de betreffende FPD is gevestigd en alle overige deskundigen door het hof in welks ressort zij wonen.

Conclusie

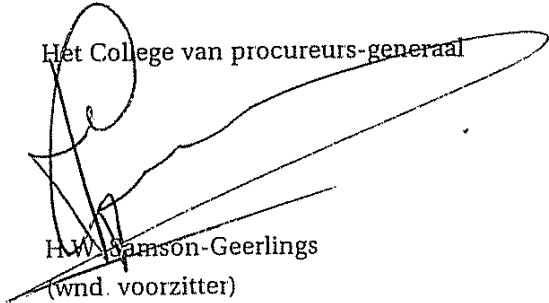
Het College is van oordeel dat het wetsvoorstel op belangrijke punten nog niet voldoende is doordacht. Een scherpe analyse met betrekking tot de vragen waar precies de knelpunten in de huidige regeling worden ervaren en welke verbeteringen precies nodig zijn wordt node gemist. Het wetsvoorstel neemt ook een voorschot op de discussie met betrekking tot de positie van de rechter-commissaris en de herstructurering van het gerechtelijk vooronderzoek.

Daardoor ontstaat het risico dat bij de integrale beoordeling van de positie van de rechter-commissaris bij gelegenheid van de behandeling van dat wetsvoorstel zal blijken dat nu voorgestelde wijzigingen weer zullen moeten worden teruggedraaid. Of, dat het onderhavige wetsvoorstel nu al dwingend de richting aangeeft voor de inhoud van het komende wetsvoorstel en dat een fundamentele discussie over de positie van de rechter-commissaris in het strafproces achterwege blijft. Beide mogelijkheden acht het College zeer ongewenst.

Voorts is het College van oordeel dat het creëren van twee verschillende regimes voor het benoemen van deskundigen door de rechter-commissaris, namelijk enerzijds binnen het kader van het gerechtelijk vooronderzoek en anderzijds de benoeming buiten het gerechtelijk vooronderzoek, tot veel onduidelijkheden zal leiden. De kans op het maken van fouten neemt daardoor fors toe. Het is systematisch veel aantrekkelijker om daar waar nodig de regeling van het gerechtelijk vooronderzoek aan te passen en om vervolgens deze regeling ook, zoveel als mogelijk, buiten het gerechtelijk vooronderzoek van overeenkomstige toepassing te verklaren.

Hoogachtend

Het College van procureurs-generaal

H.W. Samson-Geerlings
(wnd. voorzitter)

Artikelsgewijs

Artikel 51i

In het eerste lid van artikel 51i wordt gesproken over zowel het geven van informatie als het doen van onderzoek. Het tweede lid vermeldt slechts het onderzoek in de strafzaak. Kennelijk wordt hiermee ook het geven van informatie als genoemd in het eerste lid bedoeld.

Artikel 51j

Artikel 51j betreft de rechten en plichten van de deskundige. In het eerste lid wordt echter alleen gesproken over de diensten die door de rechter worden gevorderd. Uit de verdere wettekst blijkt dat ook rechter-commissaris en officier van justitie diensten afnemen van de deskundige. De zinsnede "door de rechter" kan daarom naar het oordeel van het College worden geschrapt.

Volgens het tweede lid kan de rechter geheimhouding opleggen; in de overige gevallen kan bij het verlenen van de opdracht geheimhouding als voorwaarde worden gesteld. Het College wijst er op dat de rechter-commissaris ex artikel 236 Sv in het kader van een gerechtelijk vooronderzoek ook geheimhouding kan opleggen. De zinsnede "in de overige gevallen" klopt in dit opzicht dus niet. Voorts meent het College dat het onwenselijk is om twee verschillende regimes voor het opleggen van geheimhouding door de rechter-commissaris te creëren.

In de toelichting op artikel 51j, tweede lid, staat dat de officier van justitie uiteraard geen rechterlijke bevel tot geheimhouding kan opleggen, doch het wenselijk is dat onderzoek dat in zijn opdracht is verricht pas openbaar wordt gemaakt op een passend tijdstip. Geheimhouding kan dan als een bijzondere voorwaarde bij de opdracht worden opgenomen. Dit is een wat merkwaardige constructie. Waarom niet simpel bepaald dat de opdrachtgever de deskundige geheimhouding kan opleggen?

Het vierde lid van artikel 51j (bedoeld zal zijn het derde lid, in de nummering ontbreekt namelijk een derde lid) wordt bepaald dat de deskundige zich kan verschonen in de gevallen bedoeld in de artikelen 217 tot en met 220.

Het grote verschil tussen artikel 227, derde lid en artikel 51j, vierde lid, is dat artikel 51j niet, zoals artikel 227, een verwijzing geeft naar het verhoor van de deskundige. Een dergelijke verwijzing in artikel 227 is logisch, omdat de artikelen 217 tot en met 219a allemaal als object van verschoningsrecht hebben het geven van een getuigenis of het beantwoorden van bepaalde vragen. Uit pagina 17 van de memorie van toelichting zou echter afgeleid kunnen worden dat hier een meeromvattend verschoningsrecht bedoeld is, namelijk het recht zich te verschonen van de verplichting de rechterlijke

opdracht te aanvaarden. Als een dergelijk algemeen verschoningsrecht bedoeld is, dan verdient het aanbeveling een dergelijk recht anders en duidelijker te redigeren dan thans is geschied.

Voor zover toch louter de verhoorsituatie is bedoeld, is de gewijzigde redactie nogal slordig. De oorspronkelijke redactie van artikel 227 Sv, "de artikelen 217 tot en met 220 vinden overeenkomstige toepassing", is beter, omdat artikel 220 niet slaat op een geval waarin iemand zich kan verschonen, maar op de wijze waarop een verklaring wordt afgelegd.

Artikel 51k

Het vierde lid van artikel 51k bepaalt dat van de vaste gerechtelijke deskundige bij zijn verhoor bij de rechter-commissaris of op de terechtzitting geen nadere eed wordt gevorderd. Systematisch is de plaats van deze bepaling niet fraai. Het is het laatste lid van een artikel dat in zijn geheel aan de aanwijzing van een deskundige is gewijd. Of is hier sprake van een vergissing en is eigenlijk bedoeld (zie ook artikel 51m, tweede lid) een bepaling op te nemen vergelijkbaar met het huidige tweede lid van artikel 228 Sv en het huidige vierde lid van artikel 299 Sv, waarin wordt toegelaten dat van een vaste gerechtelijke deskundige ter zake van het uitbrengen van een schriftelijk verslag geen nadere eed zal worden gevorderd?

Artikel 51l

In het tweede lid van artikel 51l wordt bepaald dat de deskundige het verslag schriftelijk uitbrengt, tenzij de rechter-commissaris bepaalt dat dit mondeling kan geschieden. Het College meent dat de mogelijkheid van mondelinge rapportage dient te worden geschrapt. De formele setting waarin deze mondelinge rapportage plaatsvindt is immers niet geregeld (Telefonisch? Verhoor? Wie is er bij aanwezig?) en hoe dan ook zal er nadien toch schriftelijk vastgelegd moeten worden hoe de mondelinge rapportage heeft geluid. Deze schriftelijke vastlegging moet niet een taak worden van de opdrachtgever aan wie mondeling is gerapporteerd. Als de mogelijkheid van mondelinge rapportage onverhoopt toch gehandhaafd blijft, dient in het genoemde tweede lid het woord "rechter-commissaris" te worden vervangen door "opdrachtgever" en dient in het derde lid het woord "opgesteld" te worden vervangen door "uitgebracht".

Wel meent het College dat het mogelijk moet zijn voorlopige uitslagen mondeling mee te delen. De verslaglegging dienaangaande (en het eventueel alvast voortrecheren) moet dan wel een verantwoordelijkheid van de opdrachtgever zijn.

Artikel 51m

Het eerste lid van artikel 51m bepaalt dat de deskundige op last van de rechter, op vordering van de officier van justitie of op verzoek van de verdachte kan worden gehoord. Uit deze bepaling blijkt echter niet wie bevoegd is tot het horen van de deskundige. Uit de memorie van toelichting kan worden afgeleid dat het de bedoeling is dat de rechter de algemene bevoegdheid heeft om de deskundige te horen. Maar dan zou de bepaling ongeveer moeten luiden als volgt: "De rechter kan, indien hij dit noodzakelijk acht, op vordering van de officier van justitie of op verzoek van de verdachte, de deskundige horen."

Overigens vraagt het College zich af of ook niet in een mogelijkheid tot horen door de rechter-commissaris moet worden voorzien.

Uit het vierde lid van artikel 51k volgt dat het tweede lid van artikel 51m uitsluitend betrekking heeft op de deskundige die niet als vaste deskundige is aangewezen. Dit blijkt echter niet uit de bewoordingen van het tweede lid van artikel 51m. In elk geval lijkt het eerste lid van artikel 51m betrekking te hebben op zowel de vaste gerechtelijke deskundige als de deskundige die niet als zodanig is aangewezen.

Artikel 147 vervalt

Het College wijst er op dat er in de artikelen 177 en 310 Sv wordt verwezen naar artikel 147 Sv. Deze artikelen dienen daarom te worden gewijzigd.

Artikel 150 wordt vernummerd tot artikel 151

Deze zin behoort logischerwijs te worden voorafgegaan door een zin luidend: "Artikel 151 komt te vervallen".

Artikel 150

Het derde lid van artikel 150 is in zijn huidige vorm niet begrijpelijk. Allereerst begint de aanhef van deze bepaling met de zinsnede: "Het onderzoek bedoeld in het eerste lid omvat (...)", terwijl in het eerste lid geen sprake is van enig onderzoek, maar slechts van de bevoegdheid tot benoeming van een vaste gerechtelijke deskundige.

Voorts vraagt het College zich ernstig af wat de meerwaarde is van deze bepaling. Alle bevoegdheden die er in zijn opgenomen heeft de officier van justitie nu ook al. Zie daarvoor de artikelen 147, 151, eerste lid, 56, tweede lid, en 151a Sv.

Als onder de bevoegdheid een deskundige te benoemen mede moet worden verstaan de bevoegdheid het onderzoek op te dragen, dan nog is het derde lid in het licht van het tweede lid niet begrijpelijk. In het tweede lid komt de bevoegdheid ook toe aan de hulpofficier van justitie voor zover het technisch onderzoek betreft. Maar in het derde lid komt het technisch onderzoek in het geheel niet voor.

Overigens meent het College dat het werken met liggende streepjes geen aanbeveling verdient. In verband met verwijzingen zijn cijfers of letters beter.

Artikel 150a

Artikel 150b

Artikel 176

In het tweede lid wordt in de laatste volzin bepaald dat artikel 51k, derde lid, van overeenkomstige toepassing is. Betekent dit dat de rechter-commissaris in plaats van het gerechtshof de toelating van een vaste deskundige kan schrappen? Of is slechts bedoeld te bepalen dat de rechter-commissaris de benoeming van een door de verdediging voorgedragen deskundige kan weigeren om redenen gelegen in de persoon van de deskundige?

Bij het eerste liggende streepje van het derde lid valt op dat de term "intramuraal onderzoek" wordt gebruikt. Uit de memorie van toelichting blijkt dat het hier gaat om de bevoegdheid van artikel 196 Sv, het bevel tot overbrenging ter observatie voor onderzoek naar de geestesvermogens van de verdachte. Het College meent dat het verstandiger is dit ook uit de wet te laten blijken. De specifieke vereisten van artikel 196 Sv - verdachte moet zich in voorlopige hechtenis bevinden, ambulante observatie zal niet toereikend zijn, opname geschiedt in een psychiatrisch ziekenhuis zoals bedoeld in artikel 509f Sv en omvat mede observatie van de verdachte - blijken immers niet zomaar uit het gebruik van het begrip "intramuraal onderzoek".

Artikel 176a

De formulering van artikel 176a is voor een groot deel letterlijk overgenomen van artikel 231 Sv. Het vierde lid van artikel 231 Sv, waarin is bepaald dat de rechter-commissaris de deskundigen op de hoogte dient te stellen van de gemaakte opmerkingen en aanwijzingen, is opgenomen in het derde lid van artikel 176a.

Het tweede lid van artikel 176a bestaat uit de laatste twee volzinnen van het derde lid van artikel 231 Sv. De eerste volzin van artikel 231 Sv, waarin is bepaald dat de officier van justitie en de verdachte de bevoegdheid hebben met betrekking tot het onderzoek aanwijzingen te geven en opmerkingen te maken, is komen te vervallen. Maar door het schrappen van deze volzin is het voorgestelde derde lid van artikel 176a nutteloos geworden. In het derde lid van artikel 176a wordt immers gerefereerd aan de opmerkingen en aanwijzingen die de officier van justitie of de verdachte met betrekking tot het onderzoek kunnen geven, hetgeen nu juist is komen te vervallen.

Artikel 176b

Artikel 176c

Artikel 299

Onder het huidige recht is het mogelijk dat een deskundige die ter zitting wordt gehoord tijdens of na het verhoor een opdracht van de zittingsrechter krijgt (al dan niet op vordering van de officier van justitie of op verzoek van de verdediging). De deskundige moet ingevolge het derde lid van artikel 299 Sv die opdracht aanvaarden en uitvoeren. De zittingsrechter kan er ook voor kiezen de zaak te verwijzen naar de rechter-commissaris, zulks op de voet van het bepaalde in artikel 316 Sv. De rechter-commissaris kan vervolgens de artikelen 227-236 Sv toepassen in het kader van een met het gerechtelijk vooronderzoek gelijkgesteld onderzoek. Op deze wijze is thans de mogelijkheid van benoeming door de zittingsrechter geregeld. Door het wegvallen van het tweede tot en met het vierde lid van artikel 299 valt de zojuist beschreven wettelijke grondslag van de benoeming van een deskundige door de zittingsrechter weg. Daar komt niets voor in de plaats. Artikel 51i, eerste lid, zegt weliswaar "op de wijze bij de wet bepaald wordt een deskundige benoemd", maar dit wordt slechts uitgewerkt voor de benoeming door de officier van justitie (artikel 150) en voor de benoeming door de rechter-commissaris (artikel 176), maar niet voor de benoeming door de zittingsrechter.